[2020] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1001

ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ ਅਤੇ ਏ.ਐਨ.ਆਰ.

v.

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (ਹੁਣ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ)

(2017 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1813)

ਜਨਵਰੀ 21, 2020

[ਏ. ਐਮ. ਖਾਨਵਿਲਕਰ ਅਤੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860:

ਧਾਰਾ 147, 148, 302, 302/149 ਅਤੇ 325 - ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ
18 ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ - ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ
ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ - ਦੋਵਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 10 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਦਕਿ 8 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 9 ਦੀ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸੋਧ ਦਾਇਰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ - 7 ਦੁਆਰਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ
ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਗਵਾਹੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਮੁਲਜ਼ਮ 1, 2, 5, 7 ਅਤੇ 12 ਨੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ - ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ
ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦਾ - ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ
ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ-ਦੋਸ਼ੀ 8 ਅਤੇ 13 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ-ਦੋਸ਼ੀ 8 ਅਤੇ 13 ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ
ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: 1. ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸਭਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਮੈਂਬਰ ਲਾਠੀਆਂ ਅਤੇ ਟਾਂਗੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ
ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -2, ਪੀਡਬਲਯੂ -3, ਪੀਡਬਲਯੂ -4 ਅਤੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ -5. ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਨੇ ਵੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ
ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਇਕ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ; ਉਸਨੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਲਿਆ
ਹਮਲਾਵਰ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਤੱਥ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ. ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਗਠਨ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਨੂੰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮੈਂਬਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੱਟਾਂ, ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਫਰੈਕਚਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।
ਪਸਲੀਆਂ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ ਕਿ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਜਿਗਰ ਦੇ ਫਟਣ ਅਤੇ ਪਸਲੀਆਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਸਦਮੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੁੱਟਣ ਨਾਲ ਸਖਤ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਮੌਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਾਠੀ ਵਰਗੇ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਕਈ ਵਾਰ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਇਆ ਸੀ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਿਰਫ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਉਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। [ਪੈਰਾ 14] [1027--]

ਲਾਲਜੀ ਬਨਾਮ ਲਾਲਜੀ। ਯੂਪੀ ਰਾਜ (1989) 1 ਐਸਸੀਸੀ 437 : [1989] 1 ਐਸਸੀਆਰ 130; ਮਸਾਲਟੀ ਬਨਾਮ ਮਸਾਲਟੀ ਵੀ. ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [1964] 8 ਐਸਸੀਆਰ 133 – 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

2. ਕਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਾਤਰਾ; ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ, ਜਦੋਂ ਇਕੱਠ ਦਾ ਆਕਾਰ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹਨ; ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਦੀ ਪਰਖ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ
ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ
ਸਵਾਲ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅਪਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ 'ਘਟਨਾ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਲੇਖਾ'; ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹਰ ਨਾਮ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ
ਹਰ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਗਿਣਤੀ
ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਜਾਂ ਨਾਮ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ

ਜਾਂ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਹਿ-ਸਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਲੇਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ
ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। [ਪਾਰਸ 15 ਅਤੇ 15.1] [1028-; 1029--]

ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਆਈ.ਓ. ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ -13 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -14 ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ
ਪੀਡਬਲਯੂ -20 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਬਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। [ਪੈਰਾ 17] [1031--]

ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਹੈ। ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਝਪਟਾ ਮਾਰਿਆ, ਇਹ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ -2, ਪੀਡਬਲਯੂ -3 ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.
ਪੀਡਬਲਯੂ -4, ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ -9. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੀਡਬਲਯੂ -2, ਪੀਡਬਲਯੂ -3 ਸਮੇਤ ਕਈ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਸੀ,
ਪੀਡਬਲਯੂ -4 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -5, ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਘਸੀਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ
ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਦੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ। ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -3 ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਘਸੀਟਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਏ -1 ਅਤੇ ਏ -4 ਦੱਸੇ। ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਤਾਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤੱਥ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਕੁਝ
ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ
ਦੂਰ। ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਏ -1, ਏ -12, ਏ -4 ਅਤੇ ਏ -5 ਸਨ
ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਗਵਾਹ
ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏ -6 ਅਤੇ ਏ -2 ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। [ਪੈਰਾ 19] [1031--; 1032-]

ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ
ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵੇਰਵਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਈ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਏ ਸਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ
ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਚਲੇ ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 20] [1032-]

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਏ-1 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਸੀ

ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਧਨਵਰਮ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੱਸਿਆ। ਗਵਾਹਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੋ ਲੱਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਘਸੀਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ
ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਏ-1 ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਤੱਥ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ
ਪੀਡਬਲਯੂ -3 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -4 ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲੱਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਘਸੀਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਉੱਥੇ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਚਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ। ਦੀ ਘਟਨਾ
ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਏ -1 (ਐਕਸ ਪੀ / 13 ਰਾਹੀਂ) ਤੋਂ ਇੱਕ ਟੰਗੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਲੁੰਗੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ
ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਚਾਅ ਹੈ
ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਏ -1 ਉਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁੱਟਿਆ। [ਪੈਰਾ 21.1] [1032--]

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ -2) ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕਰ ਜਾਣ ਲਈ, ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਪੀਡਬਲਯੂ-9 ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ -20,
ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਮੁਲਜ਼ਮ ਕੋਲੋਂ ਇੱਕ ਲਾਠੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੈਸਟ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ
(ਪੰਨਾ 14 ਦੇਖੋ) ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਚਾਅ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਹੈ।

H

ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਏ

-2 ਉਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁੱਟਿਆ। [ਪੈਰਾ 21.2] [1033--]

ਪਾਲਮੇਲੀ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ: (2014) 13 ਐਸਸੀਸੀ 90: [2014] 6 ਐਸਸੀਆਰ 420 - ਭਰੋਸੇਯੋਗ।
ਅਪੀਲਕਰਤਾ -5, ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ -5
ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਵੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਜਾਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਾਪਰਨਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਧਮਕੀਆਂ
ਗਵਾਹਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ
ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੀਡਬਲਯੂ -20 ਨੇ ਇਸ ਮੁਲਜ਼ਮ ਕੋਲੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਲਾਠੀ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ (ਰਾਹੀਂ)।
ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਪੰਨਾ /16)। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਚਾਅ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਿਹਾ ਸੀ
ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁੱਟਿਆ। [ਪੈਰਾ 21.3] [1033--]

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ-7) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਪਰ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ
ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ .. ਲਾਠੀ
ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ (ਸਾਬਕਾ ਪੀ/18 ਰਾਹੀਂ) 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਵੀ ਸਨ। ਡੀਡਬਲਯੂ -1 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ 1.30 ਵਜੇ ਆਪਣੀ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਉਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।
ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਘਟਨਾ ਦਾ ਸਮਾਂ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਸੀ
ਉਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। [ਪੈਰਾ 21.4]
[1033--; 1034--]

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਏ-8 ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਾਮ ਆਇਆ ਹੈ

ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਕਿ ਕੀ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੜਬੜ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭੀੜ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹਰਕਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਈ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਜੋੜ ਸਕਦੀ ਹੈ
ਅਸੈਂਬਲੀ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ. ਹਾਲਾਂਕਿ
ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲਾਠੀ (ਸਾਬਕਾ ਪੀ/19 ਰਾਹੀਂ) 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖ਼ੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਬਰਾਮਦਗੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਅਪਰਾਧ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਠੋਸ ਅਤੇ ਯਕੀਨਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਏ -8 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 21.5] [1034--]

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਏ-12 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਲਾਠੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਸਾਬਕਾ ਪੀ /27 ਰਾਹੀਂ) ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ, ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਧਮਕੀਆਂ
ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਲਗਭਗ ਉਸੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਜੋ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਏ -1 ਅਤੇ ਏ -5 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਡੀਡਬਲਯੂ -2 ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ
ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹਨਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਏ -12 ਵੀ ਉਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ
ਮ੍ਰਿਤਕ। [ਪੈਰਾ 21.6] [1034--; 1035--]

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਏ-13 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭੀੜ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਆਈ ਹੈ

ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਸਕਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਕਥਿਤ ਹਥਿਆਰ ਲਾਠੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਸਾਬਕਾ ਪੀ /26 ਰਾਹੀਂ) ਵੀ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ
ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਡੀਡਬਲਯੂ -3 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਸਬੂਤ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ
ਜਿਸ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ 15.10.1998 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 5.00-5.30 ਵਜੇ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਲਗਭਗ 15 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ, ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀਖਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਅੰਤਰ ਸਨ।
ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੇਨਤੀ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਈ ਸੀ
ਸੀ ਡਿਫੈਂਸ ਵਰਜ਼ਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਏ -13 ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ. [ਪੈਰਾ 21.7] [1035--]
ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਏ -1, ਏ -2 ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ,
ਏ-5, ਏ-7 ਅਤੇ ਏ-12 ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ,
ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ -8 ਅਤੇ -13 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ
ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਏ -4 ਅਤੇ ਏ -6 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ-
ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਏ-1, ਏ-2, ਏ-5, ਏ-7 ਅਤੇ ਏ-12 ਨੂੰ ਸਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ
ਧਾਰਾ 147, 148, 302/149 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ; ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਏ -8 ਅਤੇ ਏ -13 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਫਾਇਦੇ 'ਤੇ। (ਪਾਰਸ 22, 23 ਅਤੇ 25) [1035--; 1036-, ;
1037--]

ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਬਿੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ। v. ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਏਆਈਆਰ 2001 ਐਸਸੀ 4024 : [2001] 3 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 658; ਅਵਸਥਾ
ਰਾਜਸਥਾਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸ਼ੀਸ਼ਪਾਲ ਏਆਈਆਰ 2016 ਐਸਸੀ 4958 : [2016] 8

380; ਲਾਲਾ ਰਾਮ (ਡੀ) ਰਾਹੀਂ ਦੁਲੀ ਚੰਡੀ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (1999) 9 ਐਸਸੀਸੀ 525; [1999] 3 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 435; ਕੱਲੂ ਬਨਾਮ ਕੱਲੂ ਵੀ. ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2006) 10 ਐਸਸੀਸੀ 313 : [2006] 1 ਐਸਸੀਆਰ 201; ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਅਵਸਥਾ
ਰਾਜਸਥਾਨ (1978) 4 ਐਸਸੀਸੀ 435 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ.

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2001] 3 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 658	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 10
[2016] 8 SCR 380	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 10
[2014] 6 SCR 420	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 11
[1999] 3 ਬੇਨਤੀ ਐਸਸੀਆਰ 435	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 11
[2006] 1 SCR 201	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 11
(1978) 4 ਐਸਸੀਸੀ 435	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ	ਪੈਰਾ 11.1

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2017 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1813.

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 12.09.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 1999 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3336 ਵਿੱਚ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦਾ।
ਨਾਲ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1815 ਅਤੇ 2017 ਦਾ 1814.

ਰਾਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਚੌਧਰੀ, ਸ਼ਕੀਲ ਅਹਿਮਦ, ਅਨੁਪਮ ਭਾਟੀ, ਨਕੁਲ ਚੌਧਰੀ, ਸੁਕੁਮਾਰ, ਫੈਜ਼ਾਨ ਅਲੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ।
ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਪਾਟਿਲ, ਚਿਰਾਗ ਜੈਨ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿਨੇਸ਼ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.

ਸੰਖੇਪ ਰੂਪਰੇਖਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ

1. ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਅਪੀਲਾਂ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3336/1999 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ 12.09.2014 ਦੇ ਆਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਧੀਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ 26.11.1999 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।
ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਧਮਤਾਰੀ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਨੇ ਐਸ.ਟੀ. ਨੰਬਰ 114/1999 ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ

ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ
ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 147, 148, 302/149 ਅਤੇ 325 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ।

ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪਰੇਖਾ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤ, ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ
ਨੰਬਰ 1,2,5,7,8,12 ਅਤੇ 131 'ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ
ਵਾਪਰੀਆਂ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀ
15.10.1998 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਕੋਡੇਬੋਦ, ਥਾਣਾ ਕੁਰੂਦ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਧਮਤਾਰੀ (ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ - ਹੁਣ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ) ਵਿੱਚ: ਇੱਕ ਸ਼ਾਮ 4.30-5.00 ਵਜੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਨੰਬਰ 1 ਧਨਵਰਮ 2 ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ; ਇਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ 5.30 ਵਜੇ ਵਾਪਰੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।
ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ 18 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 8 ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।
ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਭਰੋਸਾਰਾਮ (ਏ-1), ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ (ਏ-2), ਚਿੰਤਾਰਾਮ (ਏ-4) ਅਤੇ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ (ਏ-9) ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 325 ਤਹਿਤ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।
ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਧਨਵਰਮ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਰੋਸਾਰਾਮ (ਏ -1), ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ
(ਏ-2), ਚਿੰਤਰਾਮ (ਏ-4), ਭੰਜਨ ਸਿੰਘ (ਏ-5), ਖੇਮਰਾਜ (ਏ-6), ਕੇਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਏ-7), ਖੇਮੂਰਮ (ਏ-8), ਨੰਦ ਕੁਮਾਰ (ਏ-12) ਅਤੇ ਲਖਨ
(ਏ-13) ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 147, 148, 302 ਅਤੇ 302/149 ਤਹਿਤ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਕਰਨ, ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਦੰਗੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੋਵਿੰਦ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ
ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ
ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ (-9) ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ[3]ਹੋਰ 9 ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ।
ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬਾਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।
ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ
ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਲਟ,

---

1 ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 12 2017 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1813 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਨ;
ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1, 8 ਅਤੇ 13 2017 ਦੀ ਅਪੂਰਣਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1814 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਨ; ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 5 ਅਤੇ 7 2017 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1815 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਨ।
ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਬੰਧਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਏ -1, ਏ -2 ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.
2 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ -1, ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
3 ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ (ਏ -9) ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 325 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੀ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਸਾਲ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ।

ਭਰੋਸਾਰਾਮ (ਏ-1), ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ (ਏ-2), ਭੰਜਨ ਸਿੰਘ (ਏ-5), ਕੇਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਏ-7), ਖੇਮੂਰਮ (ਏ-8), ਨੰਦ ਕੁਮਾਰ (ਏ-12) ਅਤੇ ਲਖਨ (ਏ-13) ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਚਿੰਤਾਰਾਮ (ਏ-4) ਅਤੇ ਖੇਮਰਾਜ (ਏ-6) ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

2.1. ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 302/149 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ; ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਅਤੇ ਪਿਛੋਕੜ
ਇਸ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿੜਤਾ।

<u>ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਅਤੇ ਪਿਛੋਕੜ</u>

ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਮੰਗਲਰਾਮ (ਏ-14) ਦੇ ਭਰਾ ਬਿਸੇਲਾਲ ਸਾਹੂ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਰਾ ਧਨਵਰਮ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਵਿਚਕਾਰ ਖੇਤਾਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਹੱਦਬੰਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕੇਸ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਬਕਾਇਆ
ਇਸ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਾਰਨ, 15.10.1998 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 4.30-5.00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਭਰੋਸਾਰਾਮ (ਏ-1), ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ (ਏ-2), ਚਿੰਤਾਰਾਮ (ਏ-4), ਖੇਮਰਾਜ (ਏ-6), ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ (ਏ-9)
ਅਤੇ ਕੇਦਾਰਨਾਥ (ਏ-18) ਨੇ ਧਨਵਰਮ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ
ਹਥਿਆਰ ਾ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਪਾਰਵਤੀ ਬਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ -6), ਜੋ ਉੱਥੋਂ ਲੰਘ ਰਹੀ ਸੀ, ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਧਨਵਰਮ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ; ਉਹ ਚੀਕਦੀ ਹੋਈ ਦੌੜੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬੇਟੇ ਖਿਲਾਵਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ -7) ਨੂੰ ਉਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸਨੇ ਦੇਖੀ ਸੀ। ਖਿਲਾਵਨ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਗਿਆ
ਰਾਮ ਧਰੁਵ (ਪੀਡਬਲਯੂ -17) ਅਤੇ ਧਨਵਰਮ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਦੇਖਿਆ। ਖਿਲਾਵਨ ਅਤੇ ਰਾਮ ਧਰੁਵ ਧਨਵਰਮ ਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਗਏ। ਦੋਸ਼ੀ
ਧਨਵਰਮ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕ ਧਨਵਰਮ ਦੇ ਭਰਾ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਾਲ 'ਚ ਗਏ।

ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਯਾਨੀ ਕਿ 15.10.1998, ਇੱਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਸ਼ਾਮ 5.30 ਵਜੇ ਵਾਪਰੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾਰਾਮ, ਚਿੰਤਾਰਾਮ, ਖੇਮਰਾਜ, ਭੰਜਨ ਸਿੰਘ, ਖੇਮੂਰਮ ਅਤੇ ਹੋਰ
ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਕਲੀ ਬ੍ਰਿਜ ਨੇੜੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ -2) ਅਤੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ (ਪੀਡਬਲਯੂ -5) ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਕੁਝ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਹੋਣਗੇ।
ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ; ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋ

ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਉਸਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਘਸੀਟਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਏ
ਉਸ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟਦਾ ਰਿਹਾ; ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਨਹਿਰ ਵੱਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ।[4]

ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਿਪੋਰਟ ਖਿਲਾਵਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ-7) ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ 7.00 ਵਜੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ
ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਜੀਪ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ 'ਤੇ, ਉਸਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ◌ਾ◌ਂ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ
ਕੈਲੀ ਨਹਿਰ ਦੇ ਪਾਰ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਸਿਰ, ਚਿਹਰੇ, ਨੱਕ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮੁਕੇਸ਼ ਨਿਰਮਲਕਰ, ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ, ਚਿੰਤਾਰਾਮ, ਭੰਜਨ, ਖੇਮਰਾਜ, ਕੇਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਾਦ,
ਖੇਮੂਰਾਮ, ਭਰੋਸਾਰਾਮ, ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ, ਵਾਸੂਦੇਵ, ਚੇਮਾਨੰਦ, ਗਰੀਬਰਾਮ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਲਾਠੀ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ।
ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚਾਚਾ ਧਨਵਰਮ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ
ਅਤੇ ਧਨਵਰਮ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 186/1998 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ
ਉਸ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਧਨਵਰਮ ਦੀ ਸੱਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।
ਸਾਈਟ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਤੰਗੀਆ, ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਲਾਠੀਆਂ, ਡੰਡੇ, ਬਨਿਆਣ, ਲੁੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਟਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਖੇਤਰੀ ਐਫਐਸਐਲ ਰਾਏਪੁਰ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਰਸਾਇਣਕ ਜਾਂਚ ਕਰਤਾ ਦੀ ਰਸਾਇਣਕ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਏਪੁਰ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕੂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 18 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਘਾਤਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਦੰਗੇ ਕਰਨ, ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।
ਧਨੁਵਰਮ । ਹਾਲਾਂਕਿ, 04.02.1999 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ
ਅਦਾਲਤ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਮਤਾਰੀ ਦੇ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਈਬਲ ਮੈਟਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਹੀ ਸੀ

---

4 ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਦਿਨ ਅਤੇ ਲਗਭਗ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ, ਪਰ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੰਗਲਰਾਮ (ਏ-14)। ਤਿਕੁਰਮ ਯਾਦਵ (ਪੀਡਬਲਯੂ-16) ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ 4.30 ਵਜੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮੰਗਲਰਾਮ (ਏ-14) ਦੇ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤ 'ਚ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੱਥ ਅਤੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੰਗਲ ਪਟਵਾਰੀ (ਏ-14) ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੰਗਲਰਾਮ (ਏ-14) ਨੇ ਥਾਣੇ 'ਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਕਿ ਗੋਵਿੰਦ ਰਾਮ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 185/1998 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ, ਰਾਏਪੁਰ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ 1999 ਦੇ ਐਸਟੀ ਨੰਬਰ 114 ਵਿੱਚ ਧਮਤਾਰੀ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਧਨਵਰਮ (ਜ਼ਖਮੀ) ਸਮੇਤ 21 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਪੀਡਬਲਯੂ -3 ਭੁਵਨ, ਪੀਡਬਲਯੂ -4 ਰਾਜੇਸ਼, ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ, ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਹੀਰਾਧਰ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -16 ਤਿਕੁਰਮ
ਯਾਦਵ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਕਥਿਤ ਗਵਾਹ/ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹਨ; ਪੀਡਬਲਯੂ -6 ਪਾਰਵਤੀ ਬਾਈ, ਧਨਵਰਮ ਦੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ; ਪੀਡਬਲਯੂ -7 ਖਿਲਾਵਨ (ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ); ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਦੌਲਾਲ, ਪੀਡਬਲਯੂ-10 ਨੰਦ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਭਗਤਰਾਮ ਤਿਕੁਰਮ ਦੇ ਖੇਤ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ -12 ਚੰਦਕਿਸ਼ੋਰ,
ਪੀਡਬਲਯੂ -13 ਪੁਨਰਦ ਰਾਮ, ਪੀਡਬਲਯੂ -14 ਰੇਸ਼ਮਲਾਲ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -15 ਦਯਾਰਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਜ਼ਬਤ ਮੈਮੋ ਜਾਂ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਂਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ; ਪੀਡਬਲਯੂ -17 ਰਾਮ ਧਰੁਵ, ਖਿਲਾਵਨ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਥਾਣੇ ਗਿਆ ਸੀ; ਪ੍ਰਦੀਪ ਹਿਸ਼ਿਕਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ; ਪੀਡਬਲਯੂ -19 ਦਸਰਥ
ਡੇਕੇਟ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ; ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-20ਵੀਐਸ ਉਰਮਾਲੀਆ; ਚਤਰਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਖਮੀ ਧਨਵਰਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸੱਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ।

<u>ਸਬੂਤ</u>

5. ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

5.1. ਜ਼ਖਮੀ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਧਨਵਰਮ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੁੱਟ-ਮਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ।
ਕੇਦਾਰ, ਮੰਗਲ, ਖੇਮਰਾਜ, ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ, ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ। -6
ਧਨਵਰਮ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪਾਰਵਤੀ ਬਾਈ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਗਲ, ਗਰੀਬ, ਚਿੰਤਾਰਾਮ, ਭੰਜਨ, ਭਰੋਸਾ, ਨਾਰਦ, ਕੇਸ਼ਵ, ਲਕਸ਼ਮਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਧੀ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਧਨਵਰਮ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ।

5.2. ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਅੰਗਦ, ਭੁਵਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ -3), ਰਾਜੇਸ਼ (ਪੀਡਬਲਯੂ -4) ਅਤੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ (ਪੀਡਬਲਯੂ -5) ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਡੰਡਾ, ਟਾਂਗੀਆ ਆਦਿ ਨਾਲ ਲੈਸ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ; ਅਤੇ ਕਦੋਂ

---

5 ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ -8, ਪੀਡਬਲਯੂ -9, ਪੀਡਬਲਯੂ -13 ਅਤੇ ਪੀ ਡਬਲਯੂ -14 ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ.

ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ
ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਭਰੋਸਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਰਾਮ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਫੜ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਨਹਿਰ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਦੇ ਰਹੇ। ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

“…. ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਕਰੀਬਨ 17-18 ਦੋਸ਼ੀ ਨਹਿਰ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ
ਸਾਈਡ। ਸਾਰਿਆਂ ਕੋਲ ਡੰਡਾ (ਡੰਡਾ) ਸੀ। ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਹੈਚਟ ਵੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਹ ਆਏ ਅਤੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਾਚੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਝਗੜਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੂਰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ
ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਿੱਲ ਗਏ
ਇੱਕ ਪੱਖ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਡੰਡੇ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ
ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਭਰੋਸਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ
ਗੋਵਿੰਦ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਫੜ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘਸੀਟ ਲਿਆ, ਹੋਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਭੁਵਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਡੇਬੋਦ ਨਹਿਰ ਵੱਲ ਆਏ ਅਤੇ ਪੁਲੀ ਨੇੜੇ ਰੁਕੇ ਅਤੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ।
ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਘਾਟ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ
ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਲੀ ਨੇੜੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਗੋਵਿੰਦ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਫੜ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘਸੀਟਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਘਸੀਟਦੇ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਦੇ ਰਹੇ। ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ
ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਫ ਨਾਮ ਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਨੇ ਕਿਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।
ਮ੍ਰਿਤਕ। ਪੀਡਬਲਯੂ -3 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

“….. ਮੈਂ ਪੁਲੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ, ਸ਼ਾਮ ਦੇ 5:00 ਵਜੇ ਸਨ, ਸੰਤੋਸ਼, ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ, ਰਾਜੇਸ਼ ਅਤੇ ਨੰਦਲਾਲ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ
ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਡੇਬੋਡੇ ਨਹਿਰ ਵੱਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਰੁਕਿਆ
ਪੁਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਗੋਵਿੰਦ ਦਾ ਪਤਾ ਪੁੱਛਿਆ। ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਮੈਂ
ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੋਵਿੰਦ ਨੂੰ ਪੁਲੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਗੋਵਿੰਦ ਵੱਲ ਭੱਜੇ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਠੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਹ ਗੋਵਿੰਦ 'ਤੇ ਲਾਠੀ ਨਾਲ ਹੀ ਹਮਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਮਲੇ ਕਾਰਨ ਗੋਵਿੰਦ ਡਿੱਗ ਪਿਆ

ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਲੱਤ ਫੜ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹਿਰ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲਿਆ, ਦੂਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਰਹੇ ਸਨ।

ਕਰਾਸ-ਇਮਤਿਹਾਨ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ
ਵਿਅਕਤੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਿਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਮੈਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ
ਨਹੀਂ ਦੱਸੋ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 20-25 ਲੋਕ ਲਾਠੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ।

ਪੀਡਬਲਯੂ-4 ਰਾਜੇਸ਼ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਤਾਰੀਖ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਨਹਿਰ 'ਚ ਮੱਛੀ ਫੜਨ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਝਗੜੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ
ਨਹਿਰ ਦੀ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ 15-20 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ
ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ; ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਨਹਿਰ ਦੇ ਪਾਰ ਖਿੱਚ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦਕਿ ਹੋਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਦੇ ਰਹੇ। ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਟਾਂਗੀਆ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਲਾਠੀ ਫੜ ਕੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤੋਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਦਖਲ ਦੇਣ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ
ਦਖਲ ਦਿਓ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਵਜੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੇ ਸਨ। ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ
ਗਵਾਹ ਜਿਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਪਦਾਰਥਕ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

"… 15.10.98 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5.20 ਵਜੇ। ਮੈਂ ਕੁਲੀ ਬ੍ਰਿਜ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਸੰਤੋਸ਼, ਹੀਰਾਧਰ, ਭੁਵਨ, ਨੰਦਲਾਲ ਅਤੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹਿਰ ਵੱਲ ਆ ਗਏ
ਅਤੇ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ। ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੀ ਕੁਲੀ ਪੁਲ ਨੇੜੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ
ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਏ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਾਠੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਡੰਡੇ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੜਨ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੜਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਰੋਸਾ,
ਨੰਦ, ਚਿੰਤਾ, ਭੰਜਨ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਚਲੇ ਜਾਓ,
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ" ਫਿਰ ਮੈਂ ਉੱਥੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ, ਭਰੋਸਾ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਲੱਤ ਫੜ ਲਈ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਲੱਤ ਫੜ ਲਈ, ਉਹ ਗੋਵਿੰਦ ਨੂੰ ਨਹਿਰ ਤੋਂ ਕੋਡੇਬੋਡੇ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਤੋਂ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਘਸੀਟਿਆ ਗਿਆ

ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 2 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਗੋਵਿੰਦ
ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ..."

ਕਰਾਸ-ਇਮਤਿਹਾਨ

"... ਮੰਗਲ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਮੈਂ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੈਲੀ ਮੋੜ 21/2
ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ
ਕੋਡੇਬੋਡ। ਟੀਕਾਰਾਮ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਕਲੇ ਬੀ ਤੋਂ 11/2 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ
ਮੋੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਭਰੋਸਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲੱਤ ਨਾਲ ਘਸੀਟਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਗਲਤ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲਾਠੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮੇਂ ਮਾਰਿਆ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਮਾਰਿਆ। ਮੈਂ 7-8 ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸਿਆ
ਵਿਅਕਤੀ। ਇਹ ਝਗੜਾ 10 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਚੱਲਿਆ। ਮੈਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ
ਘਟਨਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਤਾਰੀਖ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਬਿਆਨ ਮੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਤੋਸ਼ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੜਨ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੈਲੀ ਬ੍ਰਿਜ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਵੱਖਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ।

ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ

"ਮੈਂ ਭਰੋਸਾ, ਚਿੰਤਾ, ਭੰਜਨ, ਗ਼ਰੀਬ, ਲਖਨ, ਖੇਮਰਾਜ, ਹੇਮੂ, ਕੇਸ਼ਵ ਅਤੇ ਨੰਦ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੇ। ਮੈਂ ਬਾਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਪਛਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ।

ਦੁਬਾਰਾ ਕਰਾਸ-ਇਮਤਿਹਾਨ

ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਚਿੰਤਾਰਾਮ, ਕੇਸ਼ਵ ਨਾਮ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਸ਼ਵ ਦਰਜ਼ੀ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ.....

ਮੇਰੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਆਨ ਐਕਸ-ਡੀ/5 ਦਰਜ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਐਫ ਤੋਂ ਆਏ ਸਨ ਵੱਖਰੀ ਦਿਸ਼ਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਖੁਦ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ।

..... ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਖੇਤ ਚਿੰਤਰਾਮ ਦੇ ਖੇਤ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਰਾਮ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਖਰੀਦਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ
ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਹੀਰਾਧਰ ਨੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਪਰ ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਕਰ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਕਿਹਾ
ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ:

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ... ਮੈਂ ਕੈਲੀ ਬ੍ਰਿਜ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇੱਕ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਖੇਡੂਰਾਮ ਨਾਲ ਚਾਹ ਪੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੰਗਦ ਸਾਹੂ ਜੋ ਕੋਡੇ ਬੋਡੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਆਏ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਮੈਂ ਗੋਵਿੰਦ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਉਸੇ ਪਲ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗੋਵਿੰਦ ਕਿਤੇ ਤੋਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਥੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਏਥੇ
ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਗੋਵਿੰਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੰਗਦ ਸੀ
ਉਸ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕੀ ਹੋਇਆ? ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸੇ ਪਲ ਸੰਤੋਸ਼ ਸਤਨਾਮੀ ਆ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ
ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਵੀ ਉੱਥੇ ਆਏ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉੱਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ
ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ, ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਮੈਂ ਖੇਮਰਾਜ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਖੇਮਰਾਜ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਵਿੰਦ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਆਇਆ ਹੈ, ਪਟਵਾਰੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਕਿਹਾ। ਸੰਤੋਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਇੱਥੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰੋ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ "ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਾਂਗੇ", ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅੱਗੇ ਵਧੇ। ਖੇਮਰਾਜ ਅਤੇ ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਗੋਵਿੰਦ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੋ ਲਾਠੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਡਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡੂਰਾਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜੋ ਦੁਕਾਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਓ ਇੱਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਈਏ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਅਸੀਂ ਉੱਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ,
ਜੋ ਹੋਇਆ ਉਹ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ।

×××ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ

... ਮੈਂ ਅੰਗਦ ਦੁਆਰਾ ਗੋਵਿੰਦ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ।
ਮੈਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਵੇਖੇ, ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸੀ। ਮੈਂ ਗੋਵਿੰਦ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ।
ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਖੇਮਰਾਜ ਅਤੇ ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ ਦੁਆਰਾ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਅਤੇ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦੱਸਿਆ। ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਖੇਮਰਾਜ ਅਤੇ ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਕਰਕੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ
ਬਿਆਨ ਮੇਰੇ ਸੰਸਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਕੀਤਾ
ਉੱਥੇ ਮੰਗਲਰਾਮ, ਨਾਰਦ, ਲਕਸ਼ਮਣ ਅਤੇ ਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਨਾ ਵੇਖੋ। ਮੈਂ ਲਖਨ ਨੂੰ ਮਾਰਪਿਟ ਕਰਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। "

ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਤਿਕੁਰਮ ਯਾਦਵ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਾਮ ਕਰੀਬ 4:30 ਵਜੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮੰਗਲ ਪਟਵਾਰੀ ਦੇ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚ ਆਇਆ ਅਤੇ

ਉਸਨੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਵੇਖੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੰਗਲ
ਇਕ ਪਟਵਾਰੀ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ,
ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਵੱਲ ਵਧਿਆ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਦੂਰੋਂ ਦੇਖਿਆ
ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ; ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ,
ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ
ਭਰੋਸਾ, ਚਿੰਤਾ, ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੁਆਰਾ।

ਮੰਗਲਰਾਮ ਦੇ ਕਥਿਤ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਦੌਲਾਲ, ਪੀਡਬਲਯੂ-10 ਨੰਦ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-11 ਭਗਤਰਾਮ ਨੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ। ਪੀਡਬਲਯੂ -13 ਪੁਨਰਦ ਰਾਮ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -14 ਰੇਸ਼ਮਲਾਲ ਨੇ
ਐਕਸ.ਪੀ./13 ਤੋਂ ਪੀ/27 ਤੱਕ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਗਵਾਹ ਸਨ। ਉਹ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਐਕਸ.ਪੀ./13 ਤੋਂ ਪੀ/27 ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡੰਡੇ ਆਦਿ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਕੋਲੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਪ੍ਰਦੀਪ ਹਿਸ਼ਿਕਰ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ:

"1. ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਦੋ ਵਾਰ ਕੰਟਿਊਸ਼ਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੇਨ ਮਾਰਕ ਆਕਾਰ
() 5"× 1" () 4" × 1".

ਪੇਟ ਦੇ ਰੰਗ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਕਾਲੇ ਆਕਾਰ 'ਤੇ ਸੰਕ੍ਰਮਣ
ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ () ਦੋ ਸੰਕ੍ਰਮਣਾਂ ਦਾ ਆਕਾਰ 5" × 1" () ਦੋ ਸੰਕ੍ਰਮਣਾਂ ਦਾ ਆਕਾਰ 3" × 1/2" ਟਰਾਂਸਵਰਸ () ਦੋ ਸੰਕਰਮਣ ਆਕਾਰ 3" × 1/2" ਟਰਾਂਸਵਰਸ () ਇੱਕ ਸੰਕਰਮਣ ਆਕਾਰ 8" × 1" ਲੰਬੀ।

ਸਹੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਮੱਧਮ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਰੰਗ
ਕਾਲੇ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਆਕਾਰ () 7 " × 1/2" () 5" × 1/2" () 2" × 1/2"
() 2 " × 1/2"

ਘਾਤਕ ਪਹਿਲੂ, ਸਹੀ ਚੀਜ਼, ਕਾਲੇ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਰੰਗ 'ਤੇ ਅਸਥਿਰਤਾ.

ਗੋਡੇ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਸੱਟ 4 " × 2" ਕਾਲਾ
ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਰੰਗ।

ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਪੈਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ × 1/2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ × 1/2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਜੰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਖੂਨ ++

ਗੋਡੇ ਦੇ ਖੱਬੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ × 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ 'ਤੇ ਸੰਕਰਮਣ।

8. ਖੱਬੇ ਗੁੱਟ ਦੇ ਆਕਾਰ 1" × 1/2 " × 1/2" ਹੱਡੀ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਫ੍ਰੈਕਚਰ, ਹੇਠਲੇ ਤੀਜੇ ਘੇਰੇ ਦੇ ਉਲਨਾ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ।

ਫਰੈਕਚਰ ਪ੍ਰੌਕਸੀਮਲ ਫਲੈਨਕਸ ਇੰਡੈਕਸ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਉਂਗਲ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਅਤੇ ਚੌਥੀ ਮੈਟਾਕਾਰਪਲ ਹੱਡੀ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਟੁੱਟ ਗਈ।

ਕੰਟਿਊਸ਼ਨ ਡੋਰਸਲ ਪਹਿਲੂ ਬਾਂਹ ਦਾ ਆਕਾਰ 1 " × 1 " ਅਤੇ ਖਰਾਬ
ਖੱਬੀ ਕੋਹਣੀ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਆਕਾਰ 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ × 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੈ।

ਹਰੇਕ 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ × 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ × 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਗੁੱਟ ਦੇ ਆਕਾਰ 'ਤੇ ਦੋ ਸੱਟਾਂ ਵਾਲੇ ਜ਼ਖ਼ਮ। ਤੀਜੇ ਘੇਰੇ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਫਰੈਕਚਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਫ੍ਰੈਕਚਰ, ਪ੍ਰੌਕਸੀਮਲ ਫਲੈਨਕਸ, ਮੱਧ ਅਤੇ ਅੰਗੂਠੀ ਫਿੰਗਰ ਅਤੇ
ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਮੈਟਾਕਾਰਪਲ ਸੱਜੇ ਉਲਨਾ ਦਾ ਫਰੈਕਚਰ।
ਕੋਹਣੀ ਦਾ ਆਕਾਰ ੫ ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ × ੪ ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਰੰਗ ਗੁਲਾਬੀ ਭੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ, ਗਾਲ ਦੇ ਆਕਾਰ 'ਤੇ 3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ × 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ × 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ 'ਤੇ ਲੇਸਰ ਵਾਲਾ ਜ਼ਖ਼ਮ।
15. ਗਾਲ ਦੇ ਆਕਾਰ 'ਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ 3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ × 1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

16. ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਆਕਾਰ 3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ × 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਭੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

17. ਨੱਕ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਮੱਧ ਹਿੱਸਾ 3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ × 1/2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ×
1/2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ। ਨੱਕ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦਾ ਟੁੱਟਣਾ।

18. ਖੋਪੜੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪੈਰੀਟਲ ਖੇਤਰ ਦੇ ਆਕਾਰ 3 " × 1/2 " × ਸੱਜੇ ਪੈਰੀਟਲ ਹੱਡੀ 'ਤੇ 1/2 "ਲਾਈਨਰ ਫ੍ਰੈਕਚਰ" ਦਾ ਜ਼ਖ਼ਮ।

ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਦਮਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਐਫ ਅਚਾਨਕ ਜਿਗਰ ਦੇ ਫਟਣ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਦੀਆਂ ਪਸਲੀਆਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੌਤ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਘਾਤਕ ਸੀ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 313 ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 (ਸੀਆਰਪੀਸੀ) ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ 5 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ।
ਜੀ ਡੀਡਬਲਯੂ -1 ਲਟਖੋਰ ਹੈ ਜੋ ਏ -14 ਮੰਗਲਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਥਾਣੇ ਗਿਆ ਸੀ;
ਡੀਡਬਲਯੂ -2 ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ, ਡੀਡਬਲਯੂ -3 ਬਰਸਨ, ਡੀਡਬਲਯੂ -4 ਆਰਐਲ ਚੰਦਰਕਰੰਦ ਡੀਡਬਲਯੂ -5 ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਏ -12 ਨੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਏ -13 ਲਖਨ, ਏ -18 ਕੇਦਾਰ ਅਤੇ ਏ -17 ਨਾਰਦ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ।

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ
ਅਦਾਲਤ

ਸਬੂਤ ਲੈਣ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾ ਲਈ ਛੇ ਨੁਕਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

"1) ਕੀ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇਤਮ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ?

2) ਕੀ ਧਨਵਰਮ ਨੇਤਾਮ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ?

3) ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਬਣਾ ਕੇ ਅਤੇ ਜੁਰਮ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਦੰਗੇ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਇਆ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ?

4) ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਧਨਵਰਮ ਦਾ ਕਤਲ?

5) ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ?

6) ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ।

26.11.1999 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਖਮੀ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।
ਪੀਡਬਲਯੂ -3, ਪੀਡਬਲਯੂ -4, ਪੀਡਬਲਯੂ -5, ਪੀਡਬਲਯੂ -6, ਪੀਡਬਲਯੂ -9, ਪੀਡਬਲਯੂ -16 ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਪੀਡਬਲਯੂ -18 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -21. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਪਰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।
ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਟੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਫ ਦੇ ਪੈਰਾ 44 ਤੋਂ 48 ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ
26.11.1999 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

"44…. ਧਨਵਰਮ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਨਵਰਮ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਸੱਟ ਉਸ ਦੀ ਹਥਲੀ, ਸਿਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ, ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ, ਜਬਾੜੇ ਅਤੇ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਜਬਾੜੇ, ਹੱਥ ਅਤੇ ਗੁੱਟ ਵਿਚ ਫਰੈਕਚਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।
ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਸੱਟਾਂ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਧਨਵਰਮ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਧਨਵਰਮ ਪੀਡਬਲਯੂ /1 ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸਮਾਂ..... ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ,

ਇਹ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਭਰੋਸਾਰਾਮ, ਚਿੰਤਾਰਾਮ, ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਿਰਫ ਧਨਵਰਮ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਨਵਰਮ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ
ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ
ਧਨਵਰਮ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਹ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਭਰੋਸਾਰਾਮ, ਚਿੰਤਾਰਾਮ, ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮਾਰਪੇਟ ਕਰਕੇ ਧਨਵਰਮ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾਈ।

45. ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਕਾਫ਼ੀ ਹਨ। ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦੰਗੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਗਵਾਹ ਸੰਤੋਸ਼ ਪੀਡਬਲਯੂ/2 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਟਾਂਗੀਆ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਵਨ ਸਿੰਘ ਪੀਡਬਲਯੂ/3 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਨ
ਲਾਠੀ ਹੈ। ਰਾਜੇਸ਼ ਪੀਡਬਲਯੂ/4 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 1-2 ਵਿਅਕਤੀ ਟਾਂਗੀਆ ਖਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਲਾਠੀਆਂ ਖਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ
ਪੀਡਬਲਯੂ /5 ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਹੀਰਾਧਰ ਪੀਡਬਲਯੂ /9 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿਰਫ ਲਾਠੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ, ਤਲਵਾਰ ਜਾਂ ਤੰਗੀਆ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਹੈ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਾਠੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਲਾਠੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ
ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਕੋਲ ਗੰਭੀਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲਾਠੀਆਂ ਸਨ
ਸੱਟ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਲਾਠੀ ਨੂੰ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰ ਾ ਵਜੋਂ ਰੱਖ ਕੇ ਦੰਗੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਭਰੋਸਾਰਾਮ, ਨੰਬਰ 2 ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ, ਨੰਬਰ 4 ਚਿੰਤਾਰਾਮ, ਨੰਬਰ 5 ਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਨੰਬਰ 6 ਖੇਮਰਾਜ, ਨੰਬਰ 7 ਕੇਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਨੰਬਰ 8 ਖੇਮੂਰਾਮ, ਨੰਬਰ 12 ਨੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਨੰਬਰ 13 ਲਖਨ 15/10/1998 ਨੂੰ ਲਗਭਗ

ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਲਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਬਣਾ ਕੇ
ਇੱਕ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰ, ਦੰਗੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ, ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਕੱਲੇ ਪੁਲ ਨੇੜੇ ਹਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਲਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਪਰਾਧ
ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 147, 148, 302 ਅਤੇ 302 ਦੇ ਨਾਲ 149 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੋ ਹਾਲਾਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਧਾਰਾ 325 ਦੇ ਤਹਿਤ ਘੱਟ ਅਪਰਾਧ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਧਾਰਾ 222 ਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ
ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਭਰੋਸਾ, ਚਿੰਤਾਰਾਮ, ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 325 ਤਹਿਤ ਧਨਵਰਮ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਾਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਮੁਕੇਸ਼ ਨਿਰਮਲਕਰ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਵਾਸੁਦੇਵ, ਚੇਮਾਨੰਦ, ਮੰਗਲਰਾਮ, ਗਰੀਬ ਰਾਮ, ਲਕਸ਼ਮਣ ਸਿੰਘ, ਨਾਰਦਰਾਮ ਅਤੇ ਕੇਦਾਰਨਾਥ। ਇਸ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 147, 148, 302 ਜਾਂ 302 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 149, 307 ਜਾਂ 307 ਅਤੇ 149 ਤਹਿਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ
ਉਪਰੋਕਤ ਜੋ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੇ ਨਹੀਂ
ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ (ਏ -9) ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ
ਕੈਦ। ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ (-9) ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਬਾਲਗ਼ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ
ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸਾਲ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ
ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ੪੦੫ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ 1999 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3336 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ
ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ
ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ 2000 ਦੀ ਸੋਧ ਨੰਬਰ 517
ਵਿਅਕਤੀ। 12.09.2014 ਨੂੰ ਆਮ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਕਸਦ ਲਈ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:-

"23. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਉਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਉਸ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੈ ਮੌਤ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਗਿਆਨ
ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਕਾਰਵਾਈ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਵਹਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਤੋਂ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3 ਮੁਕੇਸ਼ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਪਟਾਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਚਲਾਏਗਾ
ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ/ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਉਸ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੰਬੰਧ ਸਨ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਧਿਰ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ,
ਉਹ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਭਰੋਸਾਰਾਮ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 4 ਚਿੰਤਰਾਮ ਫੜ ਕੇ ਘਸੀਟ ਰਹੇ ਸਨ।
ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ/ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

24. ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ/ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਜੇ
ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ/ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਏ ਸਨ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਗਠਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ ੧੪੧ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਉਕਤ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 143 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਹੈ, ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ

ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ

ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 147 ਜਾਂ 148। ਦੋਸ਼ੀਆਂ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ
ਪਰ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ 18 ਸੱਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਸ਼ਮਦੀਦਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ

ਜ਼ਖਮੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਧਨਵਰਮ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਡੀਕਲ
ਸਬੂਤ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਧਨਵਰਮ ਨੂੰ ਹੋਏ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸਮ, ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗੋਵਿੰਦ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।
ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾ ਆਮ ਉਦੇਸ਼

ਸੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਧਨਵਰਮ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਝੌਂਪੜੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ / ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕੇਸ
ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 300 ਦੇ ਅਪਵਾਦ 4 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ,
ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਧਾਰਾ 304 ਭਾਗ - ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ
ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਲੋੜ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ
ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 10 (2000 ਦੇ ਸੀਆਰ ਰੇਵ ਨੰਬਰ 517 ਵਿੱਚ) ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਸਹੀ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ/ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਬੂਤ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦੇ ਹਨ
ਜੁਰਮ ਦੇ ਨਾਲ। ਉਕਤ ਖੋਜ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਾੜ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸੀ.ਆਰ.ਏ. ਨੰਬਰ 3336/1999 ਅਤੇ ਸੀ.ਆਰ. ਰੇਵ ਨੰਬਰ 517/2000 ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ..."

<u>ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ</u>

ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

10. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਆਮ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ 17-18 ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਨੇ ਆ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ
ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਰਸਰੀ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ
ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕਸੂਰਵਾਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਬਿੰਦ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। v. ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ: ਏਆਈਆਰ 2001 ਐਸਸੀ 4024 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਕਿ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੌਰਾਨ
ਅਪਰਾਧੀਆਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਦੋ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਗਵਾਹ ਘਟਨਾ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦਲੀਲ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਕਥਿਤ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭੈਰੋਸਾਰਾਮ (ਏ-1) ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਚਿੰਤਾਰਾਮ (ਏ-4) ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ।
ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਠੋਸ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਉਹ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ
ਵਿਅਕਤੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼ੀਸ਼ਪਾਲ: ਏਆਈਆਰ 2016 ਐਸਸੀ 4958 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਾਰੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਹਨ
ਜੋੜੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਸ ਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹੈ.

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਹੋਵੇ, ਦੋਸ਼ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਰੋਸਾਰਾਮ (ਏ-1) ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਸਾਬਤ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਲਗਭਗ 11 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਕੱਟੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਦੇ ਭਾਗ 1 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ, ਨੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਭੰਜਨ ਸਿੰਘ, ਕੇਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਾਦ,
ਖੇਮੂਰਮ ਅਤੇ ਲਖਨ ਨੂੰ ਧਾਰਾ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ
302/149 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.

11. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹਰ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ।
ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹਨ

ਤਾਂ ਜੋ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ
ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਟਾਰ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ,
ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ,
ਪੀਡਬਲਯੂ -3, ਪੀਡਬਲਯੂ -4 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਇਸ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਏ ਹਨ
ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਮਿ੍ਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹ
ਪਾਲਮੇਲੀ ਬਨਾਮ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ:
(2014) 13 ਐਸਸੀਸੀ 90 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ
ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ ਗੁੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ
ਸੰਸਕਰਣ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥਕ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ
ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਹੀਰਾਧਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ
ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਗਵਾਹ ਮੁਕਰ ਗਿਆ, ਉਸਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮ ਲਿਆ ਹੈ
ਦੋ ਮੁਲਜ਼ਮ ਖੇਮਰਾਜ ਅਤੇ ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ ਮਿ੍ਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ; ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਨੂੰ
ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।
ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ
ਲਾਲ੍ਹਾ ਰਾਮ (ਡੀ) ਰਾਹੀਂ ਦੁਲੀ ਚੰਡੀ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ : (1999)
9 ਐਸਸੀਸੀ 525 ਅਤੇ ਕੱਲੂ ਬਨਾਮ ਕੱਲੂ ਵੀ. ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ: (2006) 10 ਐਸਸੀਸੀ
313, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਅੰਤਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ
ਵਿਰੁੱਧ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ; ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਵੇਰਵਿਆਂ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅੰਤਰ ਹੋਣੇ
ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ
ਵਕੀਲ, ਕੋਈ ਭੌਤਿਕ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ ਈ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਲਗਾਤਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ
ਹਨ.

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ:
(1978) 4 ਐਸਸੀਸੀ 435 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ
ਪੀਡਬਲਯੂ -20 ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ,

ਆਈ.ਓ. ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ
ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਦੀ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ
ਲਾਲਜੀ ਬਨਾਮ ਲਾਲਜੀ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ। ਯੂਪੀ ਰਾਜ: (1989) 1 ਐਸਸੀਸੀ 437 ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਹੈ
ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਬਣਾਇਆ ਸੀ
ਅਤੇ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ, ਅਜਿਹੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦਾ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕਿਸੇ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਲੋੜੀਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤੀ ਦਲੀਲਾਂ
ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨੰਦ ਕੁਮਾਰ (ਏ -12) ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

12. ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਕੈਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

<u>ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਗਠਨ</u>

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ 15.10.1998 ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਨ: ਇੱਕ
ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਧਨਵਰਮ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜੋ
ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਜੋ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਧਨਵਰਮ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ
ਮੰਗਲਰਾਮ (ਏ-14)। ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਬਿਸੇਲਾਲ ਸਾਹੂ (ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਗਲਰਾਮ ਦਾ ਭਰਾ) ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਧਨਵਰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।
ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਛੇ ਮੁਲਜ਼ਮਵਿਅਕਤੀ, ਭਰੋਸਾਰਾਮ (ਏ-1), ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ (ਏ-2), ਚਿੰਤਾਰਾਮ
(ਏ-4), ਖੇਮਰਾਜ (ਏ-6), ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ (ਏ-9) ਅਤੇ ਕੇਦਾਰਨਾਥ (ਏ-18)
ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਧਨਵਰਮਤ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮ 4.30-5.00 ਵਜੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ 'ਤੇ ਹੋਏ ਇਸ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਜਬਾੜੇ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਟੁੱਟਣ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਧਨਵਰਮ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਅਤੇ ਧਨਵਰਮ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।
ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307; ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 325 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਰੋਸਾਰਾਮ (ਏ-1) ਅਤੇ ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ (ਏ-2) ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ
ਦਿਨ, ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਧਨਵਰਮ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਗੁੱਸਾ ਹੋਰ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ
ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਨਵਰਮ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਧਨਵਰਮ ਦੇ ਭਰਾ (ਯਾਨੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ) ਦੀ ਭਾਲ 'ਚ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲੇ ਬ੍ਰਿਜ ਨੇੜੇ ਲੱਭਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।
ਲੱਤਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ। ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਗਠਨ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਆਮ ਹੈ ਧਾਰਾ 149 ਆਈਪੀਸੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁੱਢਲਾ ਤੱਤ, ਪਹਿਲਾ ਨੁਕਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਦਾ ਗਠਨ ਏ ਸਥਾਪਤ ਹੈ. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ,
ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸਭਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਮੈਂਬਰ ਲਾਠੀਆਂ ਅਤੇ ਟਾਂਗੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਗਵਾਹੀ, ਪੀ-3 ਭੁਵਨ, ਪੀ-4 ਰਾਜੇਸ਼ ਅਤੇ ਪੀ-5 ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਯਾਦਵ।[6] ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਹੀਰਾਧਰ ਨੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ; ਉਸਨੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵੀ ਲਏ। ਅਸੀਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਆਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਵੇਖਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ
ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਤੱਥ ਹੈ
ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਾਲਜੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਹੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਗਠਨ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ
ਸੈਕੰਡਰੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮੈਂਬਰ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ
ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਕੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੱਟਾਂ, ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਪਸਲੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਫਰੈਕਚਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ ਕਿ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਜਿਗਰ ਦੇ ਫਟਣ ਨਾਲ ਸਦਮੇ ਕਾਰਨ ਹੋਈ

ਈ ਅਤੇ ਪਸਲੀਆਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੁੱਟਣ ਨਾਲ ਸਖਤ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਮੌਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਾਠੀ ਵਰਗੇ ਬੁਰੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਕਈ ਵਾਰ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਹੋਈ ਸੀ
ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੋਵੇ ਸ਼ੱਕ। ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਿਰਫ ਕਾਰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਸੀ
ਮੌਤ ਅਤੇ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਉਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ. ਇਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

---

6 ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਤੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ -4 ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਅਨੁਮਾਨਤ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਗਭਗ 17-18 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ -3 ਭੁਵਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 20-25 ਸੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸਾਰ
ਪੀਡਬਲਯੂ-4 ਰਾਜੇਸ਼, ਇਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਭਗ 15-20 ਸੀ।

ਕਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਕਈ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ: ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਲਈ ਸਿਧਾਂਤ

ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ 12 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਨ ਅਤੇ 18 ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।
ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਸਮੇਤ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ।
ਭੁਵਨ, ਪੀਡਬਲਯੂ -4 ਰਾਜੇਸ਼, ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ, ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਹੀਰਾਧਰ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -16 ਤਿਕੁਰਮ ਯਾਦਵ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਸਮੇਤ 9 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 147, 148 ਅਤੇ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 149 ਆਈਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ
ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ।[7] ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ
ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਗਵਾਹਾਂ, ਮਸਾਲਤੀ ਬਨਾਮ ਮਸਾਲਟੀ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ. ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ: (1964) 8 ਐਸਸੀਆਰ 133, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਬਿੰਦ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:

9. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ, ਮਸਾਲਤੀ ਬਨਾਮ ਕੇਸ ਵਿੱਚ। ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1965 ਐਸਸੀ 202 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ
ਜਿਹੜੇ ਗਵਾਹ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ
ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੋ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਟੈਸਟ ਅਪਣਾਉਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਇਹ
ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਵਧੇਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਘਟਨਾ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਰਥ ਵਿੱਚ, ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਮਕੈਨੀਕਲ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਕਹੀਣ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ. ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ
ਮਕੈਨੀਕਲ ਟੈਸਟ।

ਇਸ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਿਨੈ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਿਨੈ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ: 1997 1 ਐਸਸੀਸੀ 283. ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ

[7] ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 7 ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਜੋਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਚਿੰਤਾਰਾਮ (ਏ -4) ਅਤੇ ਖੇਮਰਾਜ (ਏ -6) ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ
ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਜਵਾਬ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਵੈ-ਸਿੱਧ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ ਤੋਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ
ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਪਰ ਗੁਣਵੱਤਾ ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ. ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ, ਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ,
ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ,
ਜਦੋਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਆਕਾਰ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਗਵਾਹ ਹੋਣਗੇ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਇੱਕ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਕਵਾਇਦ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ
ਦੰਗਿਆਂ ਵਿੱਚ।

15.1. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਾਤਰਾ; ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ, ਜਦੋਂ ਇਕੱਠ ਦਾ ਆਕਾਰ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ
ਘਟਨਾ ਦਾ ਗਵਾਹ ਬਣਿਆ; ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਆਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਦੀ ਪਰਖ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ
ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅਪਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ 'ਘਟਨਾ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਲੇਖਾ'; ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ
ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਈ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹਰ ਨਾਮ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ
ਹਰ ਗਵਾਹੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਸਿਰ ਗਿਣਨਾ ਜਾਂ ਨਾਮ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਵੀ
ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

15.2 ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਪਰ ਆਪਣਾ ਸਿੱਟਾ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ

ਸਿਰਫ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ ਦੀ ਗਵਾਹੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ
ਕੁਝ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸੀ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ

ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ, ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੁੱਚਾ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਘਟਨਾ ਸ਼ਾਮ 5.00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਹ ਕਲੇ ਨੇੜੇ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ
ਪੀਡਬਲਯੂ -3 ਭੁਵਨ, ਪੀਡਬਲਯੂ -4 ਰਾਜੇਸ਼ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅੰਗਦ ਨਾਲ ਪੁਲ। ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਡੰਡੇ ਅਤੇ ਹੈਚਟ ਲੈ ਕੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ; ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ
ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸੀ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਭਰੋਸਾਰਾਮ ਅਤੇ ਚਿੰਤਰਾਮ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਗਿਆ
ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਘਸੀਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਦਕਿ ਹੋਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਦੇ ਰਹੇ। ਪੀਡਬਲਯੂ -3 ਭੁਵਾਨੰਦ ਪੀਡਬਲਯੂ -4 ਰਾਜੇਸ਼ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਘਟਨਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਫੜ ਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਘਸੀਟਿਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਕੁੱਟਦੇ ਰਹੇ
ਉਹ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੀਡਬਲਯੂ -3 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -4 ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ
ਹਮਲਾਵਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ।

ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਘਟਨਾ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਕਈ ਨਾਮ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਰੋਸਾ (ਏ -1), ਨੰਦ (ਏ-12), ਚਿੰਤਾ (ਏ-4) ਅਤੇ ਭੰਜਨ (ਏ-5) ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।
ਗਵਾਹ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਰੋਸਾਰਾਮ (ਏ-1) ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਰਾਮ (ਏ-4) ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਫੜ ਲਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਗਲਰਾਮ (ਏ-14) ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਨਾਮ ਦੱਸੇ
ਭੁਰੋਸਾਰਾਮ (ਏ-1), ਚਿੰਤਾਰਾਮ (ਏ-4), ਭੰਜਨ ਸਿੰਘ (ਏ-5), ਗਰੀਬ ਰਾਮ ਸਾਹੂ (ਏ-15), ਲਖਨ (ਏ-13), ਹੇਮੂ (ਇਸ ਨਾਮ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ) ਨਾ ਤਾਂ ਸੀ
ਕੇਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਏ-7) ਅਤੇ ਨੰਦ ਕੁਮਾਰ (ਏ-12) ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਹੀਰਾਧਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਮਰਥਨ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕਰ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਬਾਰੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀ; ਅਤੇ ਖੇਮਰਾਜ (-6)
ਅਤੇ ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ (ਏ-2) ਨੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਠੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਮਲੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਦੂਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਪੀਡਬਲਯੂ -16 ਤਿਕੁਰਮ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਵੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਦੂਰ ੋਂ ਅਜਿਹਾ ਹਮਲਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸੀ

ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਕਈ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।
ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਆਈ.ਓ. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ -13 ਪੁਨਰਦ ਰਾਮ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -14 ਰੇਸ਼ਮਲਾਲ ਨੂੰ ਮੁਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪੀਡਬਲਯੂ -20 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ
ਉਰਮੁਾਲਿਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕੋਰਦੇ ਹਨ।

ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਸ

ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੇਰਵੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਸ। ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ
ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 18 ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 9 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 147, 148 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ।
ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302/149। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਨਾਲ
ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨਾ
ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ 9 ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, 7 ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ, ਚਿੰਤਾਰਾਮ (ਏ -4) ਅਤੇ ਖੇਮਰਾਜ (ਏ -6) ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਹੈ
ਘਟਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਲੀ ਬ੍ਰਿਜ ਨੇੜੇ ਲੱਭਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਝਪਟ ਮਾਰਿਆ
ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ -2, ਪੀਡਬਲਯੂ -3, ਪੀਡਬਲਯੂ -4 ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਬਾਰੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ -9. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਸੀ
ਪੀਡਬਲਯੂ -2, ਪੀਡਬਲਯੂ -3, ਪੀਡਬਲਯੂ -4 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਸਮੇਤ ਕਈ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋ ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਘਸੀਟ ਰਹੇ ਸਨ।
ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ। ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -3 ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾਰਾਮ (ਏ -1) ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਰਾਮ (ਏ -4) ਵਜੋਂ ਘਸੀਟਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੇ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਤੱਥ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ
ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ
ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।
ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਰੋਸਾ (ਏ-1), ਨੰਦ (ਏ-12), ਚਿੰਤਾ (ਏ-4) ਅਤੇ ਭੰਜਨ (ਏ-5) ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ।
ਦੂਰ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਖੇਮਰਾਜ (ਏ-6) ਅਤੇ ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ (ਏ-2) ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ।

ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ (ਪੀਡਬਲਯੂ -5) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਵੇਰਵਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਈ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਏ ਸਨ
ਵਿਅਕਤੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

21. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੁੱਚੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਰੇਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਰੋਸਾਰਾਮ (ਏ-1) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ
ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਧਨਵਰਮ ਨੂੰ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੱਸਿਆ। ਗਵਾਹਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੀ
ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਘਸੀਟਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਭਰੋਸਾਰਾਮ ਸੀ
(-1)। ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਭੁਵਨ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-4 ਰਾਜੇਸ਼ ਨੇ ਵੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਘਸੀਟਿਆ ਸੀ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਉੱਥੇ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਭਰੋਸਾ, ਨੰਦ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ।
ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਭੰਜਨ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਭਰੋਸਾਰਾਮ ਕੋਲੋਂ ਇੱਕ ਤੰਗੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੀ ਲੁੰਗੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ (ਉਦਾਹਰਨ ਪੀ /13 ਦੇਖੋ)। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ
ਪਰ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਚਾਅ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੈ
ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਚਾਅ ਸੰਸਕਰਣ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਭਰੋਸਾਰਾਮ (ਏ -1) ਉਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁੱਟਿਆ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ (-2) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਹੈ
ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਧਨਵਰਮ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੱਸਿਆ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਹੀਰਾਧਰ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਜੋ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕਰ ਜਾਣ ਲਈ, ਉਸਦੀ ਪੂਰੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਪਾਲਮੇਲੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੁਆਰਾ). ਇਸ ਦੇ ਝੂਠੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ
ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ -20, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇੱਕ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ

ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਸੀ ਲਾਠੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੈਸਟ (ਉਦਾਹਰਨ ਪੀ /14 ਦੇਖੋ) ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਚਾਅ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਚਾਅ ਹੈ
ਸੰਸਕਰਣ। ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ (ਏ -2) ਵੀ ਸੀ
ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁੱਟਿਆ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭੰਜਨ ਸਿੰਘ (ਏ-5) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ
ਮ੍ਰਿਤਕ। ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ
ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਜਾਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਪੀਡਬਲਯੂ -20, ਜਾਂਚ
ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਥਪਥ ਲਾਠੀ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਹੈ।
ਪੰਨਾ /16)। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਚਾਅ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੈੱਟ ਵਿੱਚ
ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੇਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਏ-7) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ,
ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਪਰ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੱਸਿਆ।
ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲਾਠੀ (ਸਾਬਕਾ ਪੀ/18 ਰਾਹੀਂ) ਵਿੱਚ ਵੀ ਖੂਨ ਸੀ-

ਦਾਗ। ਡੀਡਬਲਯੂ -1 ਲਟਖੋਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ 1.30 ਵਜੇ ਆਪਣੀ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਧਮਤਾਰੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ
ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖੇਮੂਰਮ (ਏ-8) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਨਾਮ 'ਹੇਮੂ' ਹੈ
ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਪਰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਖੇਮੂਰਾਮ 8 ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਹੈ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭੀੜ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਖੇਮੂਰਾਮਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹਰਕਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਈ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲਾਠੀ (ਸਾਬਕਾ ਪੀ/19 ਰਾਹੀਂ) 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਬਰਾਮਦਗੀ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਠੋਸ ਅਤੇ ਯਕੀਨ ਦੀ ਘਾਟ ਲਈ
ਅਪਰਾਧ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ
ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਿਚ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ, ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਖੇਮੂਰਮ (ਏ -8) ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚਲੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ.

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਦ ਕੁਮਾਰ (ਏ-12) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਲਾਠੀ
ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਐਕਸ ਪੀ /27 ਰਾਹੀਂ) ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ
ਖੂਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧੱਬੇ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ, ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮ ਲਿਆ ਸੀ।
ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਹੋਰ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਘਟਨਾ ਦੀ ਘਟਨਾ
ਕੁਝ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿੱਚ

8 ਅਸੀਂ ਅਸਲ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ
ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ 'ਹੇਮੂ' ਹੈ ਨਾ ਕਿ 'ਖੇਮੂ'।

ਹਾਲਾਤ, ਇਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਦ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਲਗਭਗ ਉਸੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਜੋ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਭਰੋਸਾਰਾਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ (-1) ਅਤੇ ਭੰਜਨ ਸਿੰਘ (-5), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ
21.1 ਅਤੇ 21.3. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਡੀਡਬਲਯੂ -2 ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਦ ਕੁਮਾਰ 15.10.1998 ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਰੜਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਸੀ।

ਦੁਪਹਿਰ 3.00-6.00 ਵਜੇ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਲਈ ।
ਸੰਸਕਰਣ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨੰਦ ਕੁਮਾਰ (ਏ -12) ਉਸ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ
ਸਿੰਘ।
ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਖਨ (ਏ-13) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭੀੜ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਦੋਸ਼ੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਸਕਦਾ ਹੈ
ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਲਖਨ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ। ਕਥਿਤ ਹਥਿਆਰ ਲਾਠੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਸਾਬਕਾ ਪੀ /26 ਰਾਹੀਂ) ਵੀ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਵੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ
ਡੀਡਬਲਯੂ -3 ਬਾਰਸਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਸਬੂਤ ਜਿਸ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ
ਦੋਸ਼ੀ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡ ਭੂਰੂਰੇਂਗਾ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ 15.10.1998 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 5.00-5.30 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਲਗਭਗ 15 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ, ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਤਾਰੀਖਾਂ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਅੰਤਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ
ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਐਫ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ
ਜੇ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਲਖਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਲਖਨ (ਏ-13) ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਜੀ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਰੋਸਾਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ
(ਏ-1), ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ (ਏ-2), ਭੰਜਨ ਸਿੰਘ (ਏ-5), ਕੇਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਏ-7) ਅਤੇ ਨੰਦ ਕੁਮਾਰ (ਏ-12) ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਵਿਸ਼ਵਾਸ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਖੇਮੂਰਮ (ਏ -8) ਅਤੇ ਲਖਨ (ਏ -13) ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗਠਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਲਾਭਦਾਇਕ ਤੌਰ ਤੇ ਦੁਹਰਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ, ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 147, 148, 302/149 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ 2 ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਿੰਤਾਰਾਮ (ਏ-4) ਅਤੇ ਖੇਮਰਾਜ (ਏ-6) ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਹ ਉਸੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਨੇ ਚਿੰਤਾਰਾਮ (ਏ -4) ਨੂੰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਿਸ ਨੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ -2 ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ
ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਚਿੰਤਾਰਾਮ (ਏ-4) ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਘਸੀਟਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਭੁਵਨ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-4 ਰਾਜੇਸ਼ ਨੇ ਵੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਘਸੀਟਿਆ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-20 ਵੀਐਸ ਉਰਮਾਲਿਆ ਨੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਚਿੰਤਰਾਮ (ਏ-4) ਕੋਲੋਂ ਇੱਕ ਲਾਠੀ ਅਤੇ ਵੈਸਟ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਸਨ (ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਪੀ /15 ਦੇਖੋ)। ਖੇਮਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ
(-6), ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਜਿਸ ਨੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਸੀ
ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ -5 ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਹੀਰਾਧਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਹੀਰਾਧਰ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਥਨ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਖੇਮਰਾਜ (ਏ -6) ਅਤੇ ਦੂਜਾ
ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ (ਏ-2) ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਪੀਡਬਲਯੂ -20 ਵੀਐਸ ਉਰਮਾਲਿਆ ਨੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ੀ ਖੇਮਰਾਜ (ਏ -6) ਕੋਲੋਂ ਇੱਕ ਲਾਠੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸ਼ਰਟ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਸਨ (ਐਕਸ ਪੀ /17 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ)। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਚਿੰਤਾਰਾਮ (ਏ-4) ਅਤੇ ਖੇਮਰਾਜ (ਏ-6) ਵੀ ਉਸੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ
ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 304 ਦੇ ਭਾਗ 1 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗੋਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਇਕੱਠ ਨੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਕੁੱਟਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ
ਉਸ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੱਟਾਂ, ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਪਸਲੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਫਰੈਕਚਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਫਟਣ ਅਤੇ ਪਸਲੀਆਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਸਦਮੇ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਲੱਤਾਂ ਨਾਲ ਘਸੀਟਣਾ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੁੱਟਣਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਾਠੀ ਵਰਗੇ ਬੁਰੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਕਈ ਵਾਰ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ, ਬੀ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ
ਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਅਜਿਹੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸੀ
ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਉਸ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ. ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਗੈਰ ਇਰਾਦਤਨ ਕਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ।
ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 147, 148 ਅਤੇ 302/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

<u>ਸਿੱਟਾ</u>

ਉੱਪਰ ਜੋ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਰੋਸਾਰਾਮ (ਏ -1), ਦੁਲੇਸ਼ਵਰ (ਏ -2), ਭੰਜਨ ਸਿੰਘ ਡੀ
(ਏ-5), ਕੇਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਏ-7) ਅਤੇ ਨੰਦ ਕੁਮਾਰ (ਏ-12) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 147, 148, 302/149 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ
ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ
ਖੇਮੂਰਮ (ਏ-8) ਅਤੇ ਲਖਨ (ਏ-13) ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ 'ਤੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 2017 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1813 ਅਤੇ 2017 ਦੀ 1815 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ 2017 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1814 ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ
ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖੇਮੂਰਮ (ਏ-8) ਅਤੇ ਲੱਖਨ (ਏ-13)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੈੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ
ਜੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ।

ਕਲਪਨਾ ਕੇ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਬੇਦਾਅਵਾ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

